

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

พระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดหมายพัฒนาคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยกำหนดโครงสร้างหลักสูตรไว้ 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน และได้กำหนดสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ ภาษาต่างประเทศ และการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นพื้นฐานที่ทุกคนต้องเรียนรู้ (กรมวิชาการ. 2545, หน้า 4-5) สาระการเรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี ในช่วงชั้นที่ 3 เป็นช่วงชั้นหนึ่งที่กระทรวงศึกษาได้กำหนด มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทางด้านวิชาชีพและเทคโนโลยี ประสบการณ์ทำงาน รวมทั้งการบริหารจัดการ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความเข้าใจ และรู้จักตนเองในด้านความสามารถ ความถนัด เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพตลอดจนใช้เป็นพื้นฐาน ในการศึกษาต่อ เนื่องจากช่วงชั้นที่ 3 เป็นช่วงชั้นสุดท้าย ของการศึกษาภาคบังคับของ กระทรวงศึกษาธิการ

ผู้สอนการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ การเรียนได้มาตรฐานของกลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี ผู้สอนจะต้องรู้จักวิธีการจัดการเรียน การสอนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ต้องรู้จักฝึกผู้เรียนให้มีทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์จริง การฝึกปฏิบัติให้ทำ คิดเป็น ทำเป็น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547, หน้า 7-8) ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจกับ การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะกับกลุ่มสาระการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี ปัญหาที่ไม่สามารถ จัดการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร คือ ปัญหาด้านบุคลากร เนื่องจากครูผู้สอน กลุ่มสาระการทำงานอาชีพและเทคโนโลยีได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับวิชาชีพสำหรับการนำไปใช้ในการ เรียนการสอนน้อยมาก เพราะครูวิชาชีพที่จบสาขาวิชาที่เปิดสอนโดยตรงไม่มี ครูผู้สอนไม่มี ความรู้และทักษะเพียงพอ ครูทำแผนการสอนไม่เป็น ครูรู้แต่ภาคทฤษฎีไม่สามารถปฏิบัติได้

(ณัฐพงษ์, 2548, หน้า 2) สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้พยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยนำผู้ที่จบการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาเข้ามาทำการเรียนการสอนในวิชาที่สถานศึกษาเปิดสอน การจัดการเรียนการสอนจึงเน้นทักษะ และผลผลิตตามแบบที่ได้รับการฝึกถ่ายทอดมาจากอาชีวศึกษา ที่ถนัดเฉพาะงานด้านทักษะ ไมถนัดงานด้านวิชาการ โดยเฉพาะการทำแผนการสอน ใบงาน ใบความรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากสถาบันการศึกษาที่ผลิตครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยตรงไม่มี อีกทั้งการเรียนรู้งานด้านอาชีพต้องก้าวทันต่อวิทยาการด้านการงานอาชีพและเทคโนโลยี วิทยาการด้านการงานอาชีพและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ผู้สอนสำเร็จการศึกษา ทำให้ครูผู้สอนมีความรู้ความชำนาญไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการด้านการเรียนการสอน เป็นเหตุให้การจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

การพัฒนาบุคลากรครูเป็นวิธีหนึ่งที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน รวมถึงแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 7 ครู คุนอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ในมาตรา 52 และ 56 กำหนดให้มีการพัฒนาครู คุนอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับวิชาชีพ ให้มีความพร้อมและพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ พระบรมราโชวาท ที่ว่า ครูนั้นต้องฝึกฝนตนเอง ให้แตกฉานและแม่นยำ ชำนาญ ทั้งในวิชาความรู้ และวิธีสอน เพื่อสามารถสอนวิชาที่ตัวเองได้โดยถูกต้อง กระจ่างชัด และครบถ้วนสมบูรณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544, หน้า 5-6) วิธีการพัฒนาครูผู้สอนมีหลากหลายวิธีที่นำมาพัฒนาครูผู้สอน การฝึกอบรมเป็นเทคนิคหนึ่งที่สามารถพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ดังที่ สมคิด บางโม (2545, หน้า 4) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเฉพาะด้านของบุคคล โดยมุ่งเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และทัศนคติ อันจะนำไปสู่การยกมาตรฐานการทำงานให้สูงขึ้น ทำให้บุคคลมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และองค์การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ด้วยเหตุดังที่กล่าวข้างต้นนี้ ความสำคัญในการจัดการฝึกอบรมความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีให้แก่ครู อาจารย์ หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานสอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นเครื่องมือประการหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ได้เรียนรู้วิชาชีพจากครูผู้สอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีที่ได้รับการฝึกอบรม มีคุณภาพตามเป้าประสงค์ของพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ ดังนั้น เพื่อเป็นเครื่องมือพัฒนาครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความต้องการฝึกอบรมและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนแก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอน สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3
2. เพื่อสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอน สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบความต้องการฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอน สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3
2. ได้หลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอน สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3

ขอบเขตการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 ผู้ดำเนินการวิจัยได้ดำเนินขั้นตอนการวิจัยตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อหาความต้องการฝึกอบรม เพื่อกำหนดหัวข้อหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 โดยกำหนดขอบเขตของการวิจัยได้ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ความต้องการฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการกำหนดหัวข้อในหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอน โดยกำหนดหัวข้อต่าง ๆ เพื่อสำรวจความต้องการฝึกอบรม ดังนี้

1. ด้านเทคนิควิธีสอน
2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน
4. ด้านการวัดผลการเรียนรู้
5. ด้านการประเมินผลการเรียนรู้

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความต้องการฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลกแบ่งออก 3 เขต จำนวน 200 โรงเรียน จำนวนครู 481 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก 3 เขต ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น และประมาณค่ากลุ่มตัวอย่างจากการเทียบตาราง Krejcie และ Morgan ได้จำนวน 49 โรงเรียน จำนวนครู 214 คน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 แบ่งขั้นตอนได้ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาในหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอน สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 ได้มาจากการสำรวจความต้องการฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งหลักสูตรฝึกอบรมจะมีองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหาวิชา
3. กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม
4. สื่อประกอบการอบรม
5. การวัดและการประเมินผล

2. การหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ฝึกอบรม ประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบการอบรม และการวัดและการประเมินผล

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ คุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนสำหรับ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีและผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 จัดอันดับความต้องการ ฝึกอบรม ดังนี้

1. เทคนิควิธีสอน หมายถึง การเตรียมความพร้อมการสอน ทักษะการสอน จิตวิทยาการสอน การเลือกวิธีการสอน และเทคนิควิธีสอนการสอนแบบบรรยาย การสอนแบบตั้งคำถามหรือ การถามตอบ การสอนแบบสาธิต การสอนโดยการใช้สื่อการสอน การสอนโดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ การสอนแบบสร้างสถานการณ์จำลอง การสอนแบบอภิปราย การสอนแบบแก้ปัญหาการสอนแบบใช้ครูที่เลี้ยง ที่ใช้ในกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี

2. กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง ขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบพัฒนากระบวนการคิดและการจัดการ แบบใช้ประสบการณ์จริง แบบบูรณาการ จากแหล่ง วิทยาการ ที่ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3. สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ขั้นตอนการเลือกใช้สื่อการสอน หลักการใช้สื่อ การสอน การประเมินสื่อการสอน และสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ สื่อประเภทเทคโนโลยี ที่ใช้ในกลุ่มสาระ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

4. การวัดผลการเรียนรู้ หมายถึง โครงสร้างการวัดผลด้านความรู้ สถิติปัญญา ด้านทักษะ ฝีมือรวมถึงกระบวนการทำงาน ด้านเจตคติ ทักษะคิด เครื่องมือการวัดผลแบบสอบถาม แบบทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ และวิธีการวัดผลด้านความสามารถ ที่วัดผลการเรียนรู้ใช้ใน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

5. การประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการประเมินผลก่อนเรียน การประเมิน ระหว่างเรียน การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียน และการตัดสินผลการเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี หมายถึง ครูผู้สอนหรือครู ผู้รับผิดชอบวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 - ม.3) ปีการศึกษา 2549 เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 3 เขต

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี หมายถึง เนื้อหาวิชาตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ชั้นมัธยมศึกษา ประกอบด้วย

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ 2 การอาชีพ

สาระที่ 3 การออกแบบและเทคโนโลยี

สาระที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศ

สาระที่ 5 เทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ

หลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนสำหรับ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 ประกอบด้วย

1. หลักการ หมายถึง ความสำคัญของหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนสำหรับ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

2. จุดมุ่งหมายหลักสูตร หมายถึง เป้าหมายของหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียน การสอนสำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 ที่มุ่งเน้นให้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้และทักษะกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบโครงงาน แบบร่วมแรงร่วมใจ แบบบูรณาการ

3. โครงสร้างหลักสูตร หมายถึง เนื้อหาสาระหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอน สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 แบ่งเนื้อหาออกเป็น ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ

4. แนวการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม หมายถึง วิธีการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ใช้ใน หลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอน สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและ เทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 ประกอบด้วย ขั้นนำ ขั้นการฝึกอบรม ขั้นสรุป และขั้นวัดผลประเมินผล

5. สื่อประกอบการอบรม หมายถึง วิธีการฝึกอบรมในหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการ เรียนการสอน สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 ประกอบด้วย วิทยากรผู้ให้การฝึกอบรม เอกสารประกอบหลักสูตร เพาเวอร์ พอร์ตประกอบคำ บรรยายของวิทยากร

6. การวัดและการประเมินผล หมายถึง วิธีการวัดและประเมินผลความรู้ ทักษะของผู้ เข้ารับการอบรมจะวัดและประเมินผลโดยใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย แบบประเมินผลงาน แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

คุณภาพของหลักสูตร หมายถึง ผลการหาคุณภาพด้วยการประเมินความเหมาะสม องค์ประกอบภายในของหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการ เรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ศึกษาในเทศก์ และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี แล้วพิจารณาจากค่าเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไปและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 จึงยอมรับว่า หลักสูตรฝึกอบรมมี คุณภาพ